

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

КРИМЧАК ЛЮДМИЛА АНАТОЛІВНА

УДК 658:[005.922.1:339.9:334.716](043.3)

**ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ**

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Хмельницький – 2019

Дисертацією є кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.
Робота виконана у Хмельницькому національному університеті
Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Рудніченко Євгеній Миколайович,
Хмельницький національний університет
Міністерства освіти і науки України,
професор кафедри менеджменту, адміністрування
та готельно-ресторанної справи.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Погорелов Юрій Сергійович,
Рахункова палата України (м. Київ),
радник члена Рахункової палати;

кандидат економічних наук, доцент
Назаров Нікіта Костянтинівич,
Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця
Міністерства освіти і науки України,
доцент кафедри менеджменту та бізнесу.

Захист відбудеться « 21 » грудня 2019 року о 13⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 70.052.01 Хмельницького національного університету Міністерства освіти і науки України за адресою: 29016, м. Хмельницький, вул. Інститутська, 11, зал засідань вченої ради.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Хмельницького національного університету Міністерства освіти і науки України за адресою: 29016, м. Хмельницький, вул. Кам'янецька, 110/1.

Автореферат розісланий « 18 » листопада 2019 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

О. І. Гончар

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В сучасних умовах господарювання більшість вітчизняних промислових підприємств здатні забезпечити своє довгострокове функціонування завдяки здійсненню зовнішньоекономічної діяльності, освоєнню нових ринків, а також ефективній взаємодії з контрагентами у межах інституційного середовища. Однак, трансформаційні процеси ринкового середовища, які торкнулися всіх аспектів діяльності підприємств, чинять найбільший вплив саме на сферу зовнішньоекономічної діяльності. Активізація існуючих загроз та виникнення нових, вимагає від менеджменту підприємств впровадження сучасних механізмів управління саме в сфері економічної безпеки. Важливу роль при цьому відіграє здатність керівництва підприємства приймати виважені та раціональні управлінські рішення. Це стає можливим завдяки формуванню на підприємстві системи інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності. Така система повинна відповідати вимогам сучасного інформаційного суспільства, потребам суб'єктів управління, а також комплексно розкривати інформаційні та аналітичні аспекти управлінської діяльності.

Відповідно, проблематика інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних промислових підприємств є досить актуальною та потребує ґрунтовних досліджень.

Теоретико-методичні основи функціонування та розвитку промислових підприємств, особливо їх зовнішньоекономічної діяльності, завжди були об'єктом уваги багатьох вітчизняних науковців. Серед них варто відзначити праці Бережнюка І. Г., Гончар О. І., Довбні С. Б., Донець Л. І., Назарова Н. К., Орлова О. О., Письмаченко Л. М., Покропивного С. Ф., Рясних Є. Г., Стадник В. В., Тюріної Н. М., Чорної Л. О. та інших. Вагомий внесок у дослідження проблем економічної безпеки підприємств зробили такі науковці, як: Васильців Т. Г., Войнаренко М. П., Гавловська Н. І., Домашенко М. Д., Геєць В. М., Жаліло Я. А., Ілляшенко О. В., Козаченко Г. В., Копитко М. І., Лук'янова В. В., Ляшенко О. М., Момот Т. В., Мунтіян В. І., Нижник В. М., Погорелов Ю. С., Рудніченко Є. М., Савіна Г. Г., Хрущ Н. А., Шемаєва Л. Г.

Враховуючи високу наукову цінність напрацьованих названих вчених, варто зазначити, що певне коло питань залишається недостатньо дослідженим. Зокрема, інформаційно-аналітичне забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств потребує розробки ефективного інформаційно-аналітичного інструментарію, дослідження науково-методичних підходів до формування інформаційної та аналітичної складових взаємодії вітчизняних підприємств з іноземними партнерами та інституційним середовищем, зокрема з митними органами. Необхідність подальшого дослідження даних питань та їх наукове значення обумовило вибір теми дисертаційної роботи, її мету, завдання, об'єкт, предмет, структуру, теоретичну та практичну значимість.

Зв'язок роботи із науковими планами, програмами, темами.

Дисертацію виконано відповідно до напрямів науково-дослідної роботи Хмельницького національного університету. У межах держбюджетної теми № 7Б – 2016 «Моделі та технології формування кластерів в стратегіях інституційного розвитку соціально-економічних систем» (номер державної реєстрації 0116U001551) автором розроблено пропозиції щодо стратегічного вибору потенційних контрагентів з використанням моделі оптимізації взаємодії підприємства з іноземними партнерами. Під час виконання держбюджетної теми № 4Б – 2017 «Управління інноваціями у плануванні і маркетингу на засадах маржинального підходу» (номер державної реєстрації 0117U001169) автором розроблено пропозиції щодо удосконалення інформаційно-аналітичних процесів в управлінні діяльністю промислових підприємств.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є обґрунтування теоретичних положень та розробка теоретико-методичних підходів і науково-практичних рекомендацій щодо формування інформаційно-аналітичного інструментарію забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Для досягнення поставленої мети в роботі поставлено та вирішено наступні завдання:

- досліджено теоретичне наповнення категоріально-понятійного апарату управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства та його економічною безпекою;
- здійснено аналіз процесу формування інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства;
- обґрунтовано науково-методичні основи комплексного оцінювання стану економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємств;
- розроблено науково-методичний підхід до оцінювання рівня економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства;
- обґрунтовано та вдосконалено інструментарій інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства;
- побудовано модель оптимізації взаємодії підприємства з іноземними партнерами;
- сформовано інформаційно-аналітичний інструментарій взаємодії підприємства з митними органами;
- вдосконалено інформаційно-аналітичне забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства в контексті впровадження постмитного аудиту.

Об'єктом дослідження є процес формування інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні, науково-методичні та прикладні аспекти формування інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Методи дослідження. Теоретичну та методологічну основу дослідження становлять фундаментальні положення теорії інституціоналізму та безпекології, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених, присвячені проблемам інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємства, зокрема економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності.

У процесі вирішення поставлених завдань використано наступні загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання: теоретичного узагальнення, системного аналізу та синтезу – при дослідженні теоретичних основ інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства (підрозділ 1.2); експертного оцінювання – для визначення факторів деструктивного впливу на економічну безпеку машинобудівних підприємств Хмельницької області (підрозділ 2.2); графічні методи – для ілюстрації результатів дослідження (підрозділи 2.1, 2.2, 3.2); економіко-статистичні – для визначення стану та тенденцій зовнішньоекономічної діяльності підприємств (підрозділи 2.1, 2.2); систематизації та порівняння – для дослідження наукових підходів до оцінювання рівня економічної безпеки підприємства (підрозділ 2.3); економіко-математичного моделювання – для розробки авторської моделі оптимальної взаємодії підприємства з потенційними партнерами (підрозділ 3.2); логічного узагальнення – для теоретичних узагальнень і висновків за результатами дослідження (висновки).

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти України, матеріали Державної служби статистики України та Головного управління статистики у Хмельницькій області, публікації вітчизняних та зарубіжних вчених, періодичні видання, офіційні звіти та аналітичні публікації провідних міжнародних економічних організацій, матеріали вітчизняних і міжнародних конференцій, інформація, розміщена в мережі Internet, власні авторські дослідження, матеріали первинного обліку та статистичної звітності окремих машинобудівних підприємств Хмельницької області.

Наукова новизна результатів дослідження полягає у розробці теоретико-методичних основ і науково-практичних рекомендацій щодо формування інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Найбільш важливі наукові результати, що висвітлюють новизну проведеного дослідження, полягають в наступному:

удосконалено:

– інструментарій інформаційно-аналітичного забезпечення процесу прийняття управлінських рішень в сфері економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства, що, на відміну від існуючих підходів, передбачає удосконалення: інформаційної складової забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства у розрізі трьох компонент (експорт, імпорт та організаційно-процесуальне забезпечення

виконання контрактів), аналітичної складової (з використанням інструментів фундаментального та технічного аналізу, а також аналітичного інструментарію безпекоорієнтованого управління) та результативної складової;

– науково-методичний підхід щодо оптимізації взаємодії вітчизняних підприємств – суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності з іноземними партнерами, що, на відміну від існуючих підходів, передбачає формування оптимізаційної моделі на основі мінімізації ризиків, яка дозволяє підприємствам підвищити загальний рівень їх економічної безпеки та обґрунтувати вибір контрагента з урахуванням основних видів ризику зовнішньоекономічної діяльності і наявних альтернатив;

– теоретико-методичні засади управління процесом інформаційної взаємодії суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності з митними органами, що, на відміну від існуючих підходів, передбачає формування науково-методичного підходу до аналізу та моніторингу митних ризиків суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності з подальшою розробкою превентивних дій у межах кожної групи ризиків, що дозволяє уникнути зайвих втрат і репутаційних ризиків при здійсненні зовнішньоекономічних операцій та митному оформленні товарів;

– науково-методичний підхід до формування інформаційного забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності у контексті впровадження постмитного аудиту, що, на відміну від існуючих підходів, передбачає формування чіткої послідовності дій менеджменту підприємства у межах основних етапів постмитного аудиту, починаючи від внутрішнього аналізу діяльності підприємства до організації інформаційно-комунікаційної взаємодії менеджменту підприємства з аудиторською групою, що дозволить значно спростити процедуру постмитного аудиту і забезпечить підвищення ефективності взаємодії з митними органами;

– категоріально-понятійний апарат управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства та його економічною безпекою, а саме визначення поняття «інформаційно-аналітичне забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства», під яким, на відміну від існуючих, варто розуміти цілеспрямований процес управління інформаційними ресурсами шляхом збору, накопичення, систематизації, опрацювання інформації у сфері зовнішньоекономічної діяльності підприємства та надання необхідних аналітичних відомостей структурним підрозділам та керівництву підприємства, з метою забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності;

набули подальшого розвитку:

– процес інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства, що, на відміну від існуючого, передбачає виділення інституційного, планово-організаційного, обліково-аналітичного та контрольного-мотиваційного блоків, що дозволяє на основі аналітичних даних приймати ефективні управлінські рішення;

– науково-методичний підхід щодо здійснення комплексного оцінювання стану економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємств,

який, на відміну від існуючих, передбачає реалізацію процесу оцінювання на основі трикомпонентної аналітичної складової: аналізу зовнішньоекономічної діяльності підприємств, оцінювання ризиків та загроз економічній безпеці зовнішньоекономічної діяльності підприємств, оцінювання рівня економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємств, та дозволяє сформулювати комплекс сценаріїв досягнутих рівнів економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності та відповідної реакції на них управлінської системи підприємства;

– науково-методичний підхід до оцінювання рівня економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства, що, на відміну від існуючих підходів, передбачає здійснення оцінювання на основі критеріїв максимізації маржинального прибутку від зовнішньоекономічної діяльності та мінімізації частки імпорту в загальному обсязі виручки підприємства, що дає змогу при розгляді даних показників в динаміці оперативного визначити рівень економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що основні теоретичні узагальнення, висновки та пропозиції, що містяться у дисертації, мають науково-прикладне значення й можуть бути використані для вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств.

Розробки та рекомендації автора схвалені та впроваджені у практичну діяльність Лeticівської районної державної адміністрації Хмельницької області (довідка № 42/04-06-815/2019 від 10.04.2019 р.); ПАТ «Завод «Темп» (довідка № 116/19 від 19.02.2019 р.); ТОВ «Завод «Атонмаш» (довідка № 124 від 21.03.2019 р.); ДП «Новатор» (довідка № 125/04/19 від 04.06.2019 р.).

Науково-теоретичні положення та практичні результати дослідження використовуються у навчальному процесі Хмельницького національного університету при викладанні навчальних дисциплін «Сучасні технології управління», «Державне та регіональне управління» (довідка № 54 від 26.04.2019 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є завершеним науковим дослідженням і містить авторські розробки щодо вдосконалення процесу формування інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємств. Усі результати, викладені в дисертаційній роботі, отримані здобувачем самостійно і знайшли відображення в опублікованих працях автора. З робіт, опублікованих у співавторстві, використано тільки ті ідеї та положення, що належать автору особисто.

Апробація результатів дослідження. Одержані результати наукового дослідження, висновки й пропозиції доповідалися та були схвалені на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, зокрема: «Актуальні проблеми комп'ютерних технологій» (м. Хмельницький, 19–20 травня 2016 р.); «Перспективи управлінської діяльності суб'єктів господарювання в контексті економічної безпеки» (м. Черкаси, 25–26 березня 2016 р.); «Фінансова безпека в системі забезпечення національних економічних інтересів: проблеми і перспективи» (м. Полтава, 26–28 травня 2016 р.);

«Розвиток інституту уповноваженого економічного оператора в контексті імплементації Рамкових стандартів безпеки та полегшення міжнародної торгівлі ВМО» (м. Хмельницький – м. Ірпінь, 15 вересня 2016 р.); «Механізми, стратегії, моделі та технології управління економічними системами за умов інтеграційних процесів: теорія, методологія, практика» (м. Хмельницький – м. Кам'янець Подільський, 6–8 жовтня 2016 р.); «Сучасний стан та пріоритети модернізації фінансово-економічної системи України» (м. Львів, 23 листопада 2016 р.); «Міжнародні економічні відносини в розвитку бізнес-процесів, підвищенні людського потенціалу та забезпеченні ефектів євроінтеграції України» (м. Хмельницький, 30 листопада 2016 р.); «Фінансово-економічні механізми підтримки суб'єктів реального сектору економіки України в умовах дії Угоди про асоціацію з ЄС» (м. Львів, 24 травня 2017 р.); «Актуальні проблеми забезпечення безпеки та спрощення процедур міжнародної торгівлі» (м. Ірпінь – м. Хмельницький, 11–24 вересня 2017 р.); «Стратегічна аналітика та антикорупційний аудит в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки держави, регіону, суб'єктів господарювання» (м. Харків, 26–27 жовтня 2017 р.); «Управління системою економічної безпеки: від теорії до практики» (м. Львів, 19 квітня 2019 р.).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 22 наукові праці, із них: 1 – розділ колективної монографії; 8 статей – у наукових фахових виданнях України; 2 статті – у зарубіжних періодичних наукових виданнях; 11 тез доповідей – у збірниках матеріалів наукових конференцій. Загальний обсяг публікацій – 7,61 друк. арк., з них особисто автору належить 6,39 друк. арк.

Структура та обсяг дисертаційної роботи. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, висновків, додатків і списку використаної літератури. Загальний обсяг дисертації складає 259 сторінок комп'ютерного тексту. Робота містить: 19 таблиць, з яких 7 займають 9 повних сторінок; 74 рисунки, 10 з яких займають повні сторінки; анотацію на 15 сторінках; 5 додатків на 22 сторінках; список використаних джерел, який нараховує 187 найменувань і розміщений на 23 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, сформульовано мету, головні завдання, визначені предмет, об'єкт і методи дослідження, висвітлено наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, наведено відомості щодо їх апробації та обсяг публікацій за темою дослідження.

У першому розділі «**Теоретико-методичні основи інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємств**» досліджено науково-теоретичні підходи до трактування категорії «економічна безпека підприємства», визначено роль та місце інформаційно-аналітичної складової у забезпеченні економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємств, досліджено особливості адаптивного управління в сфері економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності

підприємств. На основі ґрунтовного аналізу науково-методичних підходів до розуміння категорії «економічна безпека підприємства» визначено її ключові елементи.

Розкрито теоретичну сутність та запропоновано трактування поняття інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства, під яким варто розуміти цілеспрямований процес управління інформаційними ресурсами шляхом збору, накопичення, систематизації, опрацювання інформації у сфері зовнішньоекономічної діяльності підприємства та надання необхідних аналітичних відомостей структурним підрозділам і керівництву підприємства, з метою забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності.

На основі емпіричних досліджень визначено, що вдосконалення процесу інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства необхідно здійснювати в розрізі чотирьох основних блоків: інституційного, планово-організаційного, обліково-аналітичного та контрольно-мотиваційного, що дозволяє управлінській системі генерувати раціональні та ефективні управлінські рішення. Однак, варто зазначити, що процес прийняття управлінських рішень має враховувати адаптаційну складову як основу забезпечення ефективної реалізації цих рішень.

Саме адаптація внутрішніх параметрів системи до змін зовнішнього середовища виступає дієвим інструментом забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності. В межах дослідження запропоновано визначати чотири рівні адаптації економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства до параметрів зовнішнього середовища, а саме: законодавчий, інституційний, кон'юнктурний та господарський рівні.

У другому розділі «**Аналіз стану зовнішньоекономічної діяльності та особливостей інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки промислових підприємств**» досліджено стан та тенденції зовнішньоекономічної діяльності на макро-, мезо- та мікрорівнях, здійснено аналіз наукових підходів до оцінювання стану економічної безпеки підприємства загалом та безпосередньо економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності, а також сформовано науково-методичний підхід до оцінювання рівня економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Проведений аналіз тенденцій та структури зовнішньоекономічної діяльності, зокрема зовнішньої торгівлі, вітчизняних підприємств за 2012–2018 роки свідчить про наявність вагомих проблем, які є характерними як для окремого підприємства, так і для зовнішньоекономічної діяльності макrorівня. Однак, водночас, можна зазначити наявність і позитивних тенденцій, наприклад, збільшення обсягів зовнішньої торгівлі з 2017 р. та активізацію європейського напрямку торговельної співпраці вітчизняних підприємств, про що свідчать дані табл. 1.

Проведене дослідження стану експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств Хмельницької області виявило ряд ризиків та загроз, які є визначальними факторами у формуванні зовнішньоторговельних тенденцій підприємства та регіону в цілому.

**Показники обсягу зовнішньої торгівлі товарами і послугами
з країнами основних інтеграційних об'єднань (млн дол. США)**

Рік	Країни ЄС			Країни СНД			Інші країни світу		
	Експорт	Імпорт	Сальдо	Експорт	Імпорт	Сальдо	Експорт	Імпорт	Сальдо
2012	20688,1	29675,1	-8987,0	30722,4	35556,1	-4833,7	29485,3	24543,4	4941,9
2013	20159,0	30969,6	-10810,6	27362,2	29207,2	-1845,0	27311,1	23169,7	4141,4
2014	20383,0	24207,6	-3824,6	18890,8	18441,2	449,6	24833,0	18101,8	6731,2
2015	15339,5	18075,9	-2736,4	11335,9	11267,8	68,1	20128,8	13632,3	6496,5
2016	15781,9	19471,2	-3689,3	9665,6	9387,5	278,1	19437,9	15689,4	3748,5
2017	20157,6	23330,2	-3172,6	10674,2	12128,3	-1454,1	21747,7	19622,1	-4219,6
2018	23100,1	26570,1	-3470	10720,8	13897,6	-3176,8	23460	23026	434

В роботі обґрунтовано необхідність здійснення комплексної оцінки стану економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства на основі трикомпонентної аналітичної складової інформаційно-аналітичного забезпечення в розрізі блоків діагностики, управління та реалізації (рис. 1).

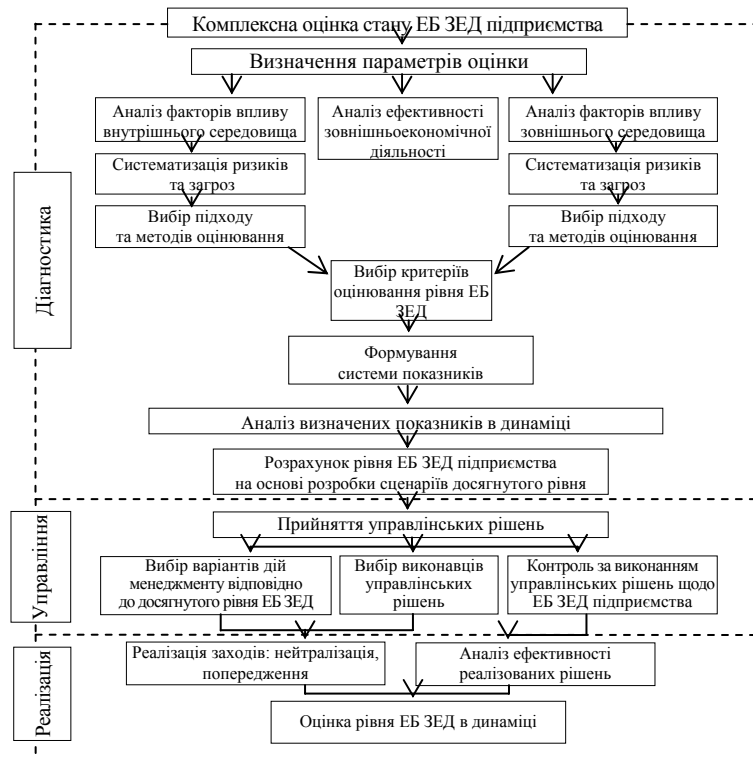

Рис. 1. Схема комплексної оцінки стану економічної безпеки ЗЕД підприємств

Такий підхід дозволяє сформувати варіанти аналізу сценаріїв досягнутих рівнів економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності та відповідної реакції на них управлінської системи підприємства.

У дисертації розроблено науково-методичний підхід до оцінювання рівня економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємств, основними критеріями якого є максимізація маржинального прибутку від зовнішньоекономічної діяльності і мінімізація імпортозалежності підприємства. Такий підхід дозволяє оперативно визначити рівень економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності промислових підприємств.

Зазначена методика була апробована на промислових підприємствах Хмельницької області. У табл. 2 представлено основні показники зовнішньоекономічної діяльності підприємств, необхідні для розрахунку рівня економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності відповідно до запропонованої методики.

Таблиця 2

**Показники зовнішньоекономічної діяльності
промислових підприємств Хмельницької області**

Показник	Рік		
	2016	2017	2018
ТОВ «Завод «Атонмаш»			
Обсяг виручки (загальний)	88127	121912	88939
Загальний обсяг експорту	44316	45892	32153
Загальний обсяг імпорту	23993	28553	25147
Маржинальний прибуток від ЗЕД	17187	17384	9845
Частка імпорту в сукупному обсязі виручки	0,27	0,23	0,28
ДП «Новатор»			
Обсяг виручки (загальний)	409998	673384	526449
Загальний обсяг експорту	152697	106396	102480
Загальний обсяг імпорту	195800	253762	268350
Маржинальний прибуток від ЗЕД	72547	51166	50155
Частка імпорту в сукупному обсязі виручки	0,48	0,38	0,51
ПАТ «Завод «Гемп»			
Обсяг виручки (загальний)	17780	41253	53240
Загальний обсяг експорту	7675	14082	18256
Загальний обсяг імпорту	24113	38413	41174
Маржинальний прибуток від ЗЕД	1855	5192	8126
Частка імпорту в сукупному обсязі виручки	1,36	0,93	0,77
ПАТ «Хмельницький завод ковальсько-пресового устаткування «Пригма-Прес»			
Обсяг виручки (загальний)	10802	15967	11148
Загальний обсяг експорту	5669	9098	6204
Загальний обсяг імпорту	—	—	—
Маржинальний прибуток від ЗЕД	1815	4248	2884
Частка імпорту в сукупному обсязі виручки	—	—	—
ТОВ «Преттль-Кабель Україна»			
Обсяг виручки (загальний)	164877	179552	191630
Загальний обсяг експорту	155741	164649	173032
Загальний обсяг імпорту	146444	164149	171930
Маржинальний прибуток від ЗЕД	66761	70370	70822
Частка імпорту в сукупному обсязі виручки	0,89	0,91	0,90

На основі проведеного аналізу, у дисертації запропоновано комплекс сценаріїв досягнутих рівнів економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності та відповідних варіантів реакції на них управлінської системи підприємства, реалізація яких дозволяє менеджменту підприємства вчасно приймати раціональні управлінські рішення.

У третьому розділі «**Формування інструментарію інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності промислових підприємств**» визначено основні напрями формування та реалізації відповідного інструментарію, побудовано модель оптимізації взаємодії підприємства з іноземними партнерами, сформовано інформаційно-аналітичний інструментарій взаємодії суб'єктів господарювання з митними органами.

У дисертації доведено, що всі управлінські рішення у сфері зовнішньоекономічної діяльності підприємства формуються у певній послідовності, а саме: інформаційне забезпечення, аналітичне забезпечення, результативна складова (рис. 2). Обґрунтовано доцільність удосконалення інструментарію в межах визначених складових, що дозволяє підвищити якість управлінських рішень за рахунок оперативності отримання інформації та оптимізації інформаційної взаємодії учасників зовнішньоекономічної діяльності.

Рис. 2. Складові елементи удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки ЗЕД підприємств

Представлені на рис. 2 елементи відображають наявність певного економічного балансу між максимізацією прибутковості та економічною безпекою зовнішньоекономічної діяльності підприємств.

Доведено, що підвищення якості управління взаємодією з потенційними іноземними партнерами передбачає виважений їх відбір на основі мінімізації ризиків. У дослідженні розроблена і апробована економіко-математична модель оптимізації взаємодії промислових підприємств з потенційними партнерами на основі мінімізації ризику.

Представлена модель враховує такі основні параметри: K – загальна (максимальна) кількість усіх партнерів; n_k – кількість видів ризику у процесі зовнішньоекономічної діяльності з k -м контрагентом, де $k = 1, \bar{k}$; r_{ik} – i -й вид ризику при взаємодії з k -м контрагентом.

Сутність використання запропонованої моделі полягає у визначенні такого k_* із переліку $1, 2, 3, \dots, K - 1, K$, за якого

$$\min_{k=1, K} \sum_{i=1}^{n_k} \lambda_{ik} \tilde{s}_{ik} = \sum_{i=1}^{n_{k_*}} \lambda_{ik_*} \tilde{s}_{ik_*} \quad (k_* \in \{1, \bar{K}\}), \quad (1)$$

де $\lambda_{ik} \tilde{s}_{ik}$ – оцінка зваженого i -го виду ризику при взаємодії з k -м контрагентом.

Таким чином, маючи переліки підприємств та ризиків, що виникають при взаємодії з визначеними підприємствами, з альтернативних варіантів обирається те підприємство, взаємодія з яким буде найменш ризикованою. Здійснено апробацію представленої економіко-математичної моделі на досліджуваних промислових підприємствах Хмельницької області. Окремі результати апробації даної моделі для ДП «Новатор» представлено на рис. 3-5.

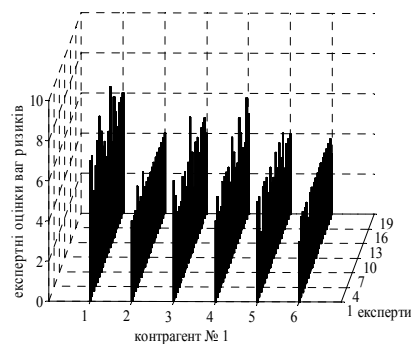

Рис. 3. Експертні оцінки ваг ризиків для «Intelligent Lectern System BV»

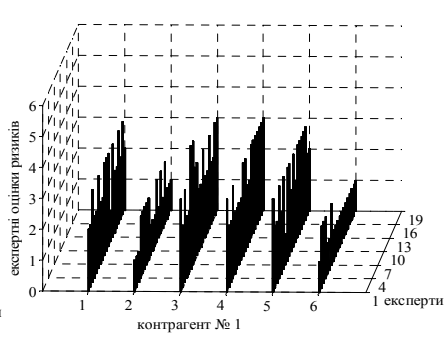

Рис. 4. Експертні оцінки ступенів ризиків для «Intelligent Lectern System BV»

Потенційними партнерами підприємства є «Intelligent Lectern System BV» (Нідерланди), «NOSTON» (Швеція), «Кіль-А» (Казахстан). Визначено, що ризик невиконання (зриву) контрактів (включаючи форс-мажорні обставини) був виключений з розгляду для «Intelligent Lectern System BV». Для інших двох контрагентів всі ризики є релевантними.

Результат розв'язання задачі (рис. 5) показує, що оптимальною для ДП «Новатор» є взаємодія з «Intelligent Lectern System BV» (Нідерланди), де $k_* = 1$. Відповідно, за взаємодії з даним контрагентом ризики для економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства будуть найменшими.

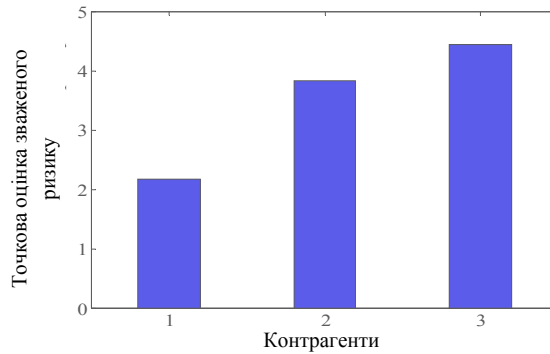

Рис. 5. Результат розв'язання задачі (1) для ДП «Новатор»

У процесі дослідження доведено, що для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності одним з важливих елементів їх розвитку та функціонування на зовнішніх ринках є налагодження ефективної взаємодії з інституційними структурами, серед яких митні органи найбільш суттєво впливають на економічну безпеку зовнішньоекономічної діяльності підприємств.

У роботі визначено, що удосконалення інформаційно-аналітичної взаємодії вітчизняних суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності з митними органами повинно здійснюватись за рахунок мінімізації впливу людського фактора та максимального запровадження електронних сервісів. Сформовано науково-методичний підхід щодо аналізу та моніторингу митних ризиків суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності з визначенням основних індикаторів ризику та їх групуванням відповідно до потреб менеджменту.

З'ясовано, що одним з нових підходів для вітчизняних реалій функціонування митних органів і суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності у межах оптимізації процесів контролю діяльності таких суб'єктів, є впровадження системи постмитного аудиту. В роботі запропоновано перелік дій, виконання яких менеджментом підприємства дозволить оптимізувати процедуру здійснення постмитного аудиту на підприємстві.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі здійснено узагальнення теоретичних та методичних основ інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Вирішено наукове завдання щодо вдосконалення процесу формування інформаційно-аналітичного інструментарію забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства. За результатами проведеного дослідження зроблено наступні висновки:

1. У процесі аналізу теоретичного наповнення категоріально-понятійного апарату управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства та його економічною безпекою запропоновано трактування поняття «інформаційно-аналітичне забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства», під яким слід розуміти цілеспрямований процес управління інформаційними ресурсами шляхом збору, накопичення, систематизації, опрацювання інформації у сфері зовнішньоекономічної діяльності підприємства та надання необхідних аналітичних відомостей структурним підрозділам і керівництву підприємства, з метою забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності.

2. Встановлено, що основою ефективної управлінської діяльності є відповідне інформаційно-аналітичне забезпечення. Систематизовано наукові підходи до трактування поняття «інформаційно-аналітичне забезпечення», визначено теоретичну та практичну сутність інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства, а також вдосконалено процес прийняття управлінських рішень в розрізі інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства, що складається з чотирьох блоків: інституційного, планово-організаційного, обліково-аналітичного та контрольно-мотиваційного.

3. У роботі досліджено та проаналізовано існуючі наукові підходи до оцінювання рівня економічної безпеки підприємства та виявлено відсутність єдиної чіткої та універсальної методики оцінювання рівня економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства, що зумовило необхідність розробки такої методики. Запропонований науково-методичний підхід до формування комплексної оцінки стану економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства передбачає виділення трьох основних блоків: діагностики, управління та реалізації, а також здійснення оцінювання на основі трикомпонентної аналітичної складової: аналізу зовнішньоекономічної діяльності підприємств, оцінювання ризиків та загроз економічній безпеці зовнішньоекономічної діяльності підприємств, оцінювання рівня економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємств та дозволяє сформулювати комплекс сценаріїв досягнутих рівнів економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності і відповідної реакції на них управлінської системи підприємства.

4. Розроблено науково-методичний підхід до оцінювання рівня економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства, що базується на маржинальному аналізі. Обґрунтовано необхідність здійснення такого оцінювання на основі критеріїв максимізації маржинального прибутку від зовнішньоекономічної діяльності та мінімізації частки імпорту в загальному обсязі виручки підприємства. Доведено, що такий підхід дозволяє оперативню визначити стан економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності за рахунок аналізу динаміки розрахованих показників. Здійснено апробацію даної методики на підприємствах Хмельницької області та доведено її дієвість.

5. Питання вдосконалення інструментарію інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних промислових підприємств є досить актуальним в умовах деструктивного впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовищ. У роботі обґрунтовано доцільність вдосконалення даного інструментарію в межах інформаційної складової забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства у розрізі трьох компонент (експорт, імпорт та організаційно-процесуальне забезпечення виконання контрактів); аналітичної складової (з використанням інструментів фундаментального та технічного аналізу, а також аналітичного інструментарію безпекоорієнтованого управління); результативної складової, що у сукупності дозволяє підвищити якість управлінських рішень за рахунок оперативності отримання інформації та оптимізації інформаційної взаємодії учасників зовнішньоекономічної діяльності.

6. Надано пропозиції щодо вдосконалення процесів вибору контрагентів на зовнішніх ринках з акцентом на мінімізацію ризиків при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності. Розроблена економіко-математична модель дає змогу підвищити загальний рівень економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання та, враховуючи основні види ризику відповідної діяльності, зробити обґрунтований вибір контрагента серед наявних альтернатив.

7. Запропоновано схему інформаційної взаємодії суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності з митними органами з використанням інформаційного порталу «Єдине вікно». Визначено, що дана схема передбачає моніторинг та аналіз митних ризиків як з боку функціонального підрозділу забезпечення економічної безпеки суб'єкта господарювання, так і з боку митних органів. Сформовано науково-методичний підхід до аналізу і моніторингу митних ризиків суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, а також визначено основні індикатори ризику і запропоновано реакції функціонального підрозділу із забезпечення економічної безпеки підприємства на виявлені ризики.

8. У дослідженні обґрунтовано необхідність реалізації постмитного аудиту, який є важливою умовою оптимізації взаємодії підприємства з митними органами. Запропоновано процес вдосконалення інформаційної складової забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності в контексті впровадження постмитного аудиту. Доведено, що реалізація

розроблених пропозицій на вітчизняних промислових підприємствах дозволить отримати певний організаційно-економічний ефект від вдосконалення процесів взаємодії підприємств з митними органами та сформувати позитивний імідж суб'єктів господарювання у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

У монографіях:

1. Кримчак Л. А. Застосування безпекоорієнтованого управління зовнішньоекономічною діяльністю суб'єктів господарювання / Н. І. Гавловська, Л. А. Кримчак // Концептуалізація інституту уповноважених економічних операторів: проблеми забезпечення балансу безпеки та спрощення міжнародної торгівлі : монографія / за заг. ред. І. В. Несторишена та В. А. Туржанського. – Ірпінь–Хмельницький : ФОП Стрихар А.М., 2017. – С. 64–80 (0,66 друк. арк.). *Особистий внесок автора: систематизація наукових підходів до трактування базових понять економічної безпеки в сфері зовнішньоекономічної діяльності (0,31 друк. арк.).*

У наукових фахових виданнях України та у виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз даних:

2. Кримчак Л. А. Удосконалення інформаційної складової економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств у контексті реалізації основних положень постмитного аудиту / Л. А. Кримчак, Є. М. Рудніченко // Бізнес Інформ. – 2019. – № 7. – С. 211–216 (0,47 друк. арк.). *Особистий внесок автора: розроблено пропозиції варіантів дій менеджменту підприємства відповідно до етапів постмитного аудиту (0,37 друк. арк.).* **Індексується і реферується в базах даних:** *Ulrichsweb Global Serials Directory, Research Papers in Economics, Index Copernicus, Directory of Open Access Journals, WorldCat, РИНЦ, BASE та ін.*

3. Кримчак Л. А. Удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності промислових підприємств / Л. А. Кримчак // Бізнес Інформ. – 2019. – № 6. – С. 33–39 (0,50 друк. арк.). **Індексується і реферується в базах даних:** *Ulrichsweb Global Serials Directory, Research Papers in Economics, Index Copernicus, Directory of Open Access Journals, WorldCat, РИНЦ, BASE та ін.*

4. Кримчак Л. А. Інформаційне забезпечення управління економічною безпекою зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств / Л. А. Кримчак // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2018. – № 6. – Т. 1. – С. 274–276 (0,36 друк. арк.). **Індексується і реферується в базах даних:** *Index Copernicus, Google Scholar, РИНЦ, НБУ ім. В. І. Вернадського.*

5. Кримчак Л. А. Інформаційна взаємодія підприємств з митними органами / Л. А. Кримчак // Соціально-економічний розвиток регіонів в

контексті міжнародної інтеграції. – 2018. – № 29 (18). – Т. 2. – С. 206–210 (0,43 друк. арк.).

6. Кримчак Л. А. Дослідження стану та тенденцій зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств в умовах активізації євроінтеграційних процесів / Є. М. Рудніченко, Л. А. Кримчак // Бізнес Інформ. – 2017. – № 9. – С. 39–44 (0,60 друк. арк.). *Особистий внесок автора: визначення сучасного стану зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств в умовах євроінтеграції (0,48 друк. арк.).* **Індексується і реферується в базах даних:** *Ulrichsweb Global Serials Directory, Research Papers in Economics, Index Copernicus, Directory of Open Access Journals, WorldCat, РИИЦ, BASE та ін.*

7. Кримчак Л. А. Сучасні виклики економічній безпеці зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств в умовах трансформації зовнішнього середовища / Л. А. Кримчак, Н. І. Гавловська // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2017. – № 2. – Т. 2. – С. 201–205 (0,51 друк. арк.). *Особистий внесок автора: дослідження сучасних тенденцій зовнішньоекономічної діяльності підприємств в умовах економічних та політичних трансформацій (0,40 друк. арк.).* **Індексується і реферується в базах даних:** *Index Copernicus, Google Scholar, РИИЦ, НБУ ім. В. І. Вернадського.*

8. Кримчак Л. А. Адаптація зовнішньоекономічної діяльності підприємства в умовах пошуку нових ринків для вітчизняних суб'єктів господарювання / Л. А. Кримчак, Є. М. Рудніченко // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2016. – № 3. – Т. 2. – С. 221–225 (0,33 друк. арк.). *Особистий внесок автора: визначення місця та ролі адаптації підприємства при виході на нові ринки (0,26 друк. арк.).* **Індексується і реферується в базах даних:** *Index Copernicus, Google Scholar, РИИЦ, НБУ ім. В. І. Вернадського.*

9. Кримчак Л. А. Загрози, тенденції та виклики діяльності вітчизняних промислових підприємств-суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності / Л. А. Кримчак, Є. М. Рудніченко // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2015. – № 3. – Т. 2. – С. 131–133 (0,42 друк. арк.). *Особистий внесок автора: визначення основних проблем функціонування вітчизняних промислових підприємств-суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності (0,33 друк. арк.).* **Індексується і реферується в базах даних:** *Index Copernicus, Google Scholar, РИИЦ, НБУ ім. В. І. Вернадського.*

У зарубіжних наукових періодичних виданнях:

10. Кримчак Л. А. Аналітична складова визначення рівня економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних машинобудівних підприємств / Л. А. Кримчак // European journal of economics and management. – 2019. – Vol. 5. – Issue 1. – Pp. 79–85 (0,64 друк. арк.). **Індексується і реферується в базах даних:** *Index Copernicus.*

11. Lyudmyla Krymchak. Theoretical essence of economic security control mechanism of external economic activity at enterprises / L. Krymchak,

Y. Rudnichenko // International journal of economics and society. – December 2016. – Vol. 2. – Issue 8. – Pp. 13–18 (0,52 друк. арк.). *Особистий внесок автора: визначення елементів механізму управління економічною безпекою зовнішньоекономічної діяльності підприємства та основні проблеми побудови механізму* (0,41 друк. арк.). **Індексується і реферується в базах даних: Google Scholar, Scientific Indexing Services, WorldCat, Infobase Index, CiteSeerX.**

У матеріалах конференцій та інших наукових виданнях:

12. Кримчак Л. А. Формування механізму інформаційно-аналітичного забезпечення процесів управління в сфері економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства / Л. А. Кримчак // Управління системою економічної безпеки: від теорії до практики : зб. тез доп. учасників Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Львів, 19 квітня 2019 р.). – Львів : ЛьвДУВС, 2019. – С. 84–86 (0,24 друк. арк.).

13. Кримчак Л. А. Зовнішньоекономічна діяльність вітчизняних підприємств: аналіз стану, тенденцій та факторів впливу / Є. М. Рудніченко, Л. А. Кримчак // Стратегічна аналітика та антикорупційний аудит в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки держави, регіону, суб'єктів господарювання : матеріали VI міжнар. наук.-практ. конф., (м. Харків, 26–27 жовтня 2017 р.). – Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2017. – С. 122–125 (0,22 друк. арк.). *Особистий внесок автора: аналіз сучасних тенденцій зовнішньоекономічної діяльності підприємств* (0,17 друк. арк.).

14. Кримчак Л. А. Вплив євроінтеграційних процесів на середовище функціонування та економічну безпеку фінансових установ / Є. М. Рудніченко, Н. І. Гавловська, Л. А. Кримчак // Актуальні проблеми забезпечення безпеки та спрощення процедур міжнародної торгівлі : зб. тез наук.-практ. Інтернет-конф. (м. Ірпінь – м. Хмельницький, 11–24 вересня 2017 р.). – Хмельницький : Науково-дослідний центр митної справи, 2017. – С. 24–26 (0,13 друк. арк.). *Особистий внесок автора: дослідження інституціональної природи середовища функціонування фінансових установ* (0,1 друк. арк.).

15. Кримчак Л. А. Економічна безпека зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств в умовах євроінтеграції України / Л. А. Кримчак // Фінансово-економічні механізми підтримки суб'єктів реального сектору економіки України в умовах дії Угоди про асоціацію з ЄС : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Львів, 24 травня 2017 р.). – Київ : Алєрта, 2017. – С. 102–106 (0,19 друк. арк.).

16. Кримчак Л. А. Механізм управління економічною безпекою зовнішньоекономічної діяльності підприємства: структура механізму та проблеми побудови / Л. А. Кримчак, Є. М. Рудніченко // Міжнародні економічні відносини в розвитку бізнес-процесів, підвищенні людського потенціалу та забезпеченні ефектів євроінтеграції України : матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Хмельницький, 30 листопада 2016 р.). – Хмельницький : ХНУ, 2016. – С. 76–80 (0,22 друк. арк.). *Особистий внесок*

автора: аналіз основних проблем побудови механізму управління економічною безпекою підприємства (0,17 друк. арк.).

17. Кримчак Л. А. Переваги та ризики економічної безпеки вітчизняних підприємств-суб'єктів ЗЕД в умовах виходу на ринок ЄС / Л. А. Кримчак // Сучасний стан та пріоритети модернізації фінансово-економічної системи України : матеріали VII Всеукр. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів та молодих вчених (м. Львів, 23 листопада 2016 р.). – Львів : Алерта, 2016. – С. 146–148. (0,16 друк. арк.).

18. Кримчак Л. А. Адаптаційна складова формування економічної безпеки на макро- та мікрорівні / Є. М. Рудніченко, Л. А. Кримчак // Механізми, стратегії, моделі та технології управління економічними системами за умов інтеграційних процесів: теорія, методологія, практика : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (6–8 жовтня 2016 р., м. Хмельницький – м. Кам'янець Подільський). – Кам'янець-Подільський : ПП Мошак М.І., 2016. – С. 192–193 (0,19 друк. арк.). *Особистий внесок автора: визначення впливу адаптації на економічну безпеку підприємства (0,15 друк. арк.).*

19. Кримчак Л. А. Сучасні тенденції формування економічної безпеки підприємств при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності / Л. А. Кримчак, Є. М. Рудніченко // Розвиток інституту уповноваженого економічного оператора в контексті імплементації Рамкових стандартів безпеки та полегшення міжнародної торгівлі ВМО : зб. наук. пр. наук.-практ. Інтернет-конф. (м. Хмельницький–м. Ірпінь, 15 вересня 2016 р.). – Хмельницький : НДЦ митної справи НДІ фіскальної політики УДФСУ, 2016. – С. 11–14 (0,18 друк. арк.). *Особистий внесок автора: визначення основних аспектів формування економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності (0,13 друк. арк.).*

20. Кримчак Л. А. Інформаційна безпека підприємства – актуальність сьогодення / Л. А. Кримчак // Актуальні проблеми комп'ютерних технологій 2016 : зб. наук. пр. Десятої міжнар. наук.-техн. конф. (м. Хмельницький, 31 травня 2016 р.). – Хмельницький : ХНУ, 2016. – С. 108–112 (0,22 друк. арк.).

21. Кримчак Л. А. Забезпечення зовнішньоекономічної безпеки вітчизняних підприємств в умовах виходу на зовнішні ринки / Є. М. Рудніченко, Л. А. Кримчак // Фінансова безпека в системі забезпечення національних економічних інтересів: проблеми і перспективи : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 26–28 травня 2016 р.). – Полтава : ПолтНТУ, 2016. – С. 54–57 (0,22 друк. арк.). *Особистий внесок автора: дослідження тенденцій зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств при виході на зовнішні ринки (0,17 друк. арк.).*

22. Кримчак Л. А. Виклики та загрози діяльності вітчизняних промислових підприємств-суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності / Л. А. Кримчак // Перспективи управлінської діяльності суб'єктів господарювання в контексті економічної безпеки : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Черкаси, 25–26 березня 2016 р.). – Черкаси : вид-во, 2016. – С. 109–112 (0,20 друк. арк.).

АНОТАЦІЯ

Кримчак Л. А. Інформаційно-аналітичне забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності промислових підприємств. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Хмельницький національний університет. – Хмельницький, 2019.

Досліджено теоретичні основи інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності промислових підприємств та запропоновано трактування даної категорії. Здійснено аналіз сучасного стану та тенденцій зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств і стану інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності промислових підприємств. Проведено дослідження існуючих науково-методичних підходів до оцінювання рівня економічної безпеки підприємства та розроблено методику оцінки рівня економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Сформовано науково-методичний підхід до вдосконалення інструментарію інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності промислових підприємств. Розроблено модель оптимізації взаємодії підприємства з іноземними партнерами на основі мінімізації ризиків. Сформовано інформаційно-аналітичний інструментарій взаємодії підприємства з митними органами в контексті впровадження постмитного аудиту.

Ключові слова: інформаційно-аналітичне забезпечення, економічна безпека, зовнішньоекономічна діяльність, управлінське рішення, інформаційно-аналітичний інструментарій, постмитний аудит.

ANNOTATION

Krymchak L. A. Information and Analytical Provision of Economic Security of Industrial Enterprises' International Economic Activity. – Qualified Scientific Work on the Rights of the Manuscript.

Thesis for a Candidate's Degree (PhD) in Economical Sciences. Specialty 08.00.04 – Economics and Enterprise Management (by Type of Economic Activity). – Khmelnytskyi National University. – Khmelnytskyi, 2019.

The thesis deals with the theoretical framework of information and analytical provision of economic security of industrial enterprises' international economic activity. It studies the existing scientific and methodical approaches to interpreting the concept of «information and analytical provision of economic security of the enterprise's international economic activity» and proposes the author's interpretation of this concept. It establishes that the basis for making any management decision, in particular in the field of economic security at the enterprise, is information

and analytical provision. Based on the analysis of relevant scientific sources, the thesis clarifies how the main components of information and analytical provision of economic security of the enterprise's international economic activity can be adapted. It determines that the adaptation to the rapidly changing parameters of the external environment is an effective tool for ensuring the economic security of enterprises' international economic activity.

The thesis analyzes the conditions and trends in the international economic activity of Ukrainian enterprises and the conditions of information and analytical provision of economic security of industrial enterprises' international economic activity. It explores the existing scientific and methodical approaches to evaluating the level of economic security at the enterprises. It presents the author's scientific and methodical approach to a comprehensive assessment of economic security of enterprises' international economic activity. The thesis also proposes the author's methodology for evaluating the level of economic security of enterprises' international economic activity, which includes the evaluation based on the criteria for maximizing the marginal profit from international economic activity and minimizing the share of imports in the total amount of enterprise revenue.

The thesis presents the author's scientific and methodical approach to improving the toolset of information and analytical provision of economic security of industrial enterprises' international economic activity. It justifies the author's model for optimizing the interaction between the enterprise and its international partners based on risk minimization. Besides, the thesis suggests the author's information and analytical toolset of interaction between the enterprise and customs authorities, which involves developing the scientific and methodical approach to analyzing and monitoring customs-related risks by the participants in international economic activity with the further development of preventive actions within each risk group. This allows avoiding unnecessary losses and reputation risks when conducting international economic activity and customs registration of goods. The thesis shows how the author has improved information and analytical provision of economic security of enterprises' international economic activity in the context of implementing post-clearance audit.

Keywords: information and analytical provision, economic security, international economic activity, management decision, information and analytical tools, post-clearance audit.

АННОТАЦИЯ

Крымчак Л. А. Информационно-аналитическое обеспечение экономической безопасности внешнеэкономической деятельности промышленных предприятий. – Квалификационная научный труд на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями

(по видам экономической деятельности). – Хмельницкий национальный университет. – Хмельницкий, 2019.

Исследованы теоретические основы информационно-аналитического обеспечения экономической безопасности внешнеэкономической деятельности промышленных предприятий. Осуществлен анализ современного состояния и тенденций внешнеэкономической деятельности предприятий и состояния информационно-аналитического обеспечения экономической безопасности внешнеэкономической деятельности промышленных предприятий. Проведено исследование существующих научно-методических подходов к оценке уровня экономической безопасности предприятия и разработана методика оценки уровня экономической безопасности внешнеэкономической деятельности предприятия.

Сформирован научно-методический подход к совершенствованию инструментария информационно-аналитического обеспечения экономической безопасности внешнеэкономической деятельности промышленных предприятий. Разработана модель оптимизации взаимодействия предприятия с иностранными партнерами на основе минимизации рисков. Сформирован информационно-аналитический инструментарий взаимодействия предприятия с таможенными органами в контексте внедрения посттаможенного аудита.

Ключевые слова: информационно-аналитическое обеспечение, экономическая безопасность, внешнеэкономическая деятельность, управленческое решение, информационно-аналитический инструментарий, постмитный аудит.

Підписано до друку 12.11.2019. Формат 30 × 42/4.

Ум. друк. арк. – 0,9. Обл.-вид. арк. – 1,0.

Наклад 100 прим. Зам. № 789

Надруковано: ФОП Мельник А.А.
м. Хмельницький, вул. Чорновола, 37
т/ф (0382) 74-69-49, 74-32-22

Свідоцтво Державного комітету інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України
про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготівників і
розповсюджувачів видавничої продукції.
Серія ДК № 1942 від 15.09.2008р.